בהמה המקשה פרק רביעי חולין עה.

בשחיטה יבישתא. עסקינן שלא יצא ממנה דם שאף אמו לא הוכשרה ולהאי תנא שחיטה בלא דם לא מכשרה ולא כרבי שמעון: **מאן תנא.** דמטמי ליה אע"פ שהוא חי: **מטמא טומאת אוכלין.** ואפילו אי אם נגע בטומאה: **וצריך הכשר.** דתרי גופי נינהו. אלמא בשחיטה יבישתא ודלא כרבי שמעון מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך לבית הקברות נטמא אמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי היא דתניא [6]רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי מטמא טומאת אוכלים וצריך הכשר [7]וחכמים אומרים אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי [8]וכל שהוא חי אינו מטמא טומאת אוכלין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי וב"ש אמרו דבר אחד רבי יוסי הגלילי הא דאמרן ב"ש [9]דתנן דגים מאימתי מקבלין טומאה ב"ש אומרים משיצודו וב"ה אומרים [10]משימותו רבי עקיבא אומר משעה שאין יכולין לחיות מאי בינייהו אמר רבי יוחנן דג מקרטע איכא בינייהו בעי רב חסדא [11]גולדו בדגים סימני טרפה מהו תיבעי למ"ד [12]טרפה חיה ותיבעי למ"ד טרפה אינה חיה תיבעי למ"ד טרפה חיה בהמה הוא דנפישא חיותה אבל דגים דלא נפישא חיותייהו לא או דילמא אפי' למ"ד טרפה אינה חיה הני מילי [13] בהמה דיש במינה שחיטה אבל דגים דאין במינן שחיטה (אימא) לא תיקו הטילה נפל רבי יוחנן אמר [14]חלבו כחלב בהמה ורבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה אוירא גרים רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים גרמי איכא דאמרי כל היכא דלא כלו לו חדשיו לא כלום הוא כי פליגי היכא דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן ט' חי ואכל רבי יוחנן אמר [15]חלבו כחלב בהמה חדשים גרמי רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים ואוירא גרמי איתיביה ר' יוחנן לרבי שמעון בן לקיש [16] המה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי היינו דאיצטריך קרא למעוטי אלא לדידך אמאי איצטריך אמר ליה טעמא דידי נמי מהכא ואיכא דאמרי איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן מה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי משום הכי מיעטיה רחמנא אלא לדידך ליקרב א"ל מידי דהוה אמחוסר זמן אמר רבי אמי השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי לדברי האוסר מותר לדברי המתיר אוסר [17]רבא אמר [18]לדברי המתיר נמי מותר [19]ד' סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי טעון בעמוד והקרב ומה לי למעוטיה: **אלא לדידך.** הא לאו חלב מיקרי ופסיטא דאינו בעמוד והקרב ומה לי לאו דמעטיה הוי אמינא דחלב הוא: **מכלל.** יליפינן ליה דהכא אפקיה רחמנא מכלל חלב דמעטיה מהקרבה ואי לאו דמעטיה הוי אמינא מהקרבה: **משום הכי מיעטיה.** לאשמועינן דלאו חלב הוא אלא לדידך דאמרת חלב הוא לענין אכילה אמאי מיעטיה מהקרבה: **מידי דהוה אמחוסר זמן.** דילא לאוי וכולי עלמא בהמה הוא ופסליה רחמנא בהקרבה כל שבעה: **לדברי האוסר.** בן תשעה אי בכשרה עד שישחטנו: **מאיר.** את זה באכילה דשחיטתו מטהרתו: **לדברי המתיר.** בלא שחיטה בשל כשרה: **אוסר.** בשל טרפה דשחיטה דידיה לא מהניא ביה ובשחיטת הטרפה לא משתרי שהרי הוא כאחד מאיברייה: **ארבעה סימנין.** היתרא הוא דרבי ביה רחמנא מכל בהמה תאכלו שאם רצה אוכלו בשחיטת אמו אבל אם צריך הוא לשחיטה עצמו כגון שליל של טרפה שוחטו ומותר שהוא ניתר בב' מד' סימנין או בושט וקנה שלו או בושט וקנה של אמו: בין בדברי אמי ובין בדברי חבלה ובין בתני רבי חייא בכולהו גרסינן **השוחט את הטרפה** ובתוספתא דר' חייא (פ"ד ה"ג) נמצא כן:

טעון

מאי ביניייהו דג מקרטע. לאו בין רבי עקיבא וב"ה קא בעי דמחלוקתן מפורש בהדיא דלב"ה דוקא משימותו אבל בין בית שמאי לרבי עקיבא קאמר דתרוייהו מחיים מטמו ומפרש דאיכא ביניייהו דג מקרטע פירוש שקופץ ומדלג בחוזק לבית שמאי טמא ולרבי עקיבא טהור כיון דאם שמא יכול לחיות ומקרטע לאו כמים הוא יכול לחיות כמה שהבית נערוך מדאמר בילמדנו בפרשת בהעלותך וכיון שהוא יוצא ורואה את הגר מיד הוא מתחיל שמח ועומד [20]ומקרטע לפניו מדון דאכה (איוב מא) מתרגמינן קדמיה מקרטע:

רבי יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה. והא דשרי רבי יהודה לעיל חלבו של בן תשעה מי ס"מ לאמר שחיטה דימיר בשחיטת אמו:

מה חלב ושתי כליות. ואם תאמר מאי קאמר בת"כ שהבית בקונטרס יכול לא יהא בעונש ואזהרה אבל יהא בעמוד והקרב והא הוא קרא דהחלב אשר על הקרב דממעט מייה שליל לענין הקרבה כמיב וי"ל דהא דקאמר בת"כ ולא חלב שליל לאו משום דלימעוט מההוא קרא אלא משום דמשתרי מן כל בהמה ואין משוב חלב ונתר הכי קאמר דדלמא אע"ג דנפקא לן מכל בהמה דאינו בעונש ואזהרה מ"מ הוי בעמוד והקרב: **לדברי** המתיר אוסר. והא דתנן קרבה טעון שחיטה אתיא אפילו לדברי המתיר דהכא דוקא לדברי המתיר אסור דמהני שחיטת טרפה לענין טומאה והוי כחליו שחוט ותו לא מהניא ביה שחיטה אבל התם לא נשחטה אמו כלל וכן הא דאמרינן לעיל (דף עד.) גבי בעיא דהושיט ידו למעי בהמה ושחט בה בן ט' מי מהו לו דילמא אפילו לרבנן ד' סימנין אכשר ביה רחמנא לא דמי להא דאמרינן הכא לרבנן משום דהכא כחליו שחוט כדפריטת ואפילו לרבא דאמר הכא ד' סימנין אכשר ביה רחמנא איכא למיבעי לעיל דדילמא שאני התם דלא יצא לאויר העולם ואסור אפילו לרבי מאיר וה"נ כיון לרבי יוחנן בין לר"ל דפליגי בתלש חלב מבן ט' מי מיתוקמא הכיא בעיא לעיל דאפילו לרבי יוחנן דאמר מדשים גרמי הייגו לחלב שנתלש ויצא לאויר העולם ד) ואין איסור חלב חל עד שיולד כדמוכח בפ' גיד הנשה (לקמן דף קג.) ובסוף פ' דם שחיטה (כריתות דף כג.) ואפי' לר"ל דאמר מדשים ואוירא גרמי אפשר דבמעי אמו מהני ביה שחיטה כי היכי דמהניא ליה שחיטת אמו ה):

ולרבי יוסי הגלילי מטמא מחיים וכרבנן דמתניתין לא אוקמה וימא לדידהו כבשרא בדיקולא דמיא דקסבר רבי יוחנן אפילו רבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי בטומאה סבירא להו כרבנן דמתניתין בשחיטה ואפילו הכי לא מטמא מפני שהוא חי ולאו כפלוגתא דרבי מאיר ורבנן דמתניתין קמיפלגי: **ואזדא רבי יוחנן לטעמיה.** מדקאמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי וזית שמאי המטמאין דגים מחיים אמרו דבר אחד שמע מינה רבנן דמטהרי כבן פקועה לאו משום דס"ל דטעון שחיטה כר"מ דאי טעמייהו משום דטעון שחיטה הוא אינהו נמי כדגים דלאו טעונין שחיטה מודו דמטמו כע"ש והיכי משמע דרבי יוסי הגלילי ודב"ש חדא: **משיצודו.** דכיון דאין טעונין שחיטה הרי הן כמתים: **מקרטע.** מפרפר וכגון שיכם בו כסלע וכין סנפירייו דתו לא מי כדאמרינן במסכת שבת (דף קז:): **גולדו כדגים סימני טרפה.** כגון ניקבו מעיין לרבי עקיבא: **מהו.** שיטמאו: **אכל דגים דאין במינן.** טרפות לא הוי טרפות לגבייהו כמיתה: **הטילה נפל.** בהמה המפלת: **חלבו כחלב בהמה.** בכרת: **כחלב חיה.** ואין בו אלא איסור נבלה שאין שחיטתו מטהרתו אבל חלבו כבשרו: **אוירא גרים.** לשוייה בהמה וכיון דגולד מיתסר ואפי' לרבי יהודה דאמר לעיל (דף עד:) חלבו מותר התם הוא דלא יצא לאויר: **חלבו כחלב חיה חדשים גרמי.** לחדשים ואוירא בעינן: **דהושיט ידו כו' חדשים גרמי.** וכיון דכלו לו חדשיו חלבו אסור ומיהו כי שחטה לאמו שרי ליה רבי יהודה מכל בהמה תאכלו ו): **מה חלב ושתי הכליות כו'.** בתורת כהנים ז) שנויה בשלמים את כל החלב אשר על הקרב ח) ולא את השליל יכול לא יהא בעונש ואזהרה אבל יהא בעמוד והקרב כשהוא אומר חלב ושתי הכליות בחטאת ט) שאין ת"ל ו) דמה שלמים שאין כל מינן טעון אליה הרי הן טעונין חלב ושתי הכליות אשם שכל מינו טעון אליה אינו דין שיטעון חלב ושתי הכליות ומה תלמוד לומר אלא לומר לך מה חלב ושתי הכליות האמור באשם מוצא מכלל שליל חלב ושתי הכליות האמורות בחטאת אינו אלא לדידך אמאי איצטריך אמר ליה טעמא דידי נמי מהכא ואיכא דאמרי איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן מה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל בשלמא לדידי משום הכי מיעטיה רחמנא אלא לדידך ליקרב א"ל מידי דהוה אמחוסר זמן אמר רבי אמי השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי לדברי האוסר מותר לדברי המתיר אוסר [21]רבא אמר [22]לדברי המתיר נמי מותר [23]ד' סימנין אכשר ביה רחמנא אמר רב חסדא השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי טעון בעמוד והקרב ומה לי למעוטיה: **אלא לדידך.** הא לאו חלב מיקרי ופסיטא דאינו בעמוד והקרב ומה לי לאו דמעטיה הוי אמינא דחלב הוא: **מכלל.** יליפינן ליה דהכא אפקיה רחמנא מכלל חלב דמעטיה מהקרבה ואי לאו דמעטיה הוי אמינא מהקרבה: **משום הכי מיעטיה.** לאשמועינן דלאו חלב הוא אלא לדידך דאמרת חלב הוא לענין אכילה אמאי מיעטיה מהקרבה: **מידי דהוה אמחוסר זמן.** דילא לאוי וכולי עלמא בהמה הוא ופסליה רחמנא בהקרבה כל שבעה: **לדברי האוסר.** בן תשעה אי בכשרה עד שישחטנו: **מאיר.** את זה באכילה דשחיטתו מטהרתו: **לדברי המתיר.** בלא שחיטה בשל כשרה: **אוסר.** בשל טרפה דשחיטה דידיה לא מהניא ביה ובשחיטת הטרפה לא משתרי שהרי הוא כאחד מאיבריה: **ארבעה סימנין.** היתרא הוא דרבי ביה רחמנא מכל בהמה תאכלו שאם רצה אוכלו בשחיטת אמו אבל אם צריך הוא לשחיטה עצמו כגון שליל של טרפה שוחטו ומותר שהוא ניתר בב' מד' סימנין או בושט וקנה שלו או בושט וקנה של אמו: בין בדברי אמי ובין בדברי חבלה ובין בתני רבי חייא בכולהו גרסינן **השוחט את הטרפה** ובתוספתא דר' חייא (פ"ד ה"ג) נמצא כן:

טעון

מסורת הש"ס

ה) [תוספתא פ"ד ה"ב], כ) [שם איתא רבי אומר], ג) [עוקצין פ"ב מ"ח], ד) [לעיל מב. ומ"ש], ה) [לעיל עד.], ו) [בכורים יד], ז) [ויקרא פרשה יד], ח) [ויקרא נז], ט) [שם ז], י) [פי' ענין דילוג כך איתא בכריך ערך קרטע], כ) [וכי' תוס' כריתות כג: ד"ה בולדות].

גליון הש"ס

גמ' רבא אמר לדברי המתיר. עי' בב"ק דף מז ע"א תוס' ד"ה מ"ט: בעין משפט אות ד' בב"ר ע"ז סחל' מאכלות אסורות. שם איתא בהיפוך דחלבו כחלב חיה:

מוסף רש"י

למ"ד טרפה חיה. לעיל (נז:) אמרו לו יהלא הרבה מתקיימות שתים ושלש שנים (לעיל מב.). טרפה אינה חיה. אין סופה לחיות (שם). ד' סימנין אכשר ביה רחמנא. נראה שני הסימנים שישחטו, לו של אמו לו שלי (לעיל עד.).

רבינו גרשום

בשחיטה יבישתא ודלא כר"ש. כלומר מה דאמרי' עבר בנהר הוכשר ואי לא הוכשר לא נטמא דשחטו את אמו ולא יצא ממנה דם ולא הוכשר העובר בדם אמו ודלא כר"ש דאי כר"ש הא ס"ל אע"ג דלא יצא ממנה דם אין צריך הכשר: מאן תנא עבר בנהר הוכשר הלך בבית הקברות נטמא כו'. באוכלין דעלמא דלא חשוב חי אלא חשוב בשאר אוכלין דעלמא: דג מאימתי מקבל טומאת אוכלין. דג בקרטע איכא בינייהו דג מפרפר לב"ה אין מקבל טומאת אוכלין עד שימותו ולר' עקיבא משעה שאין יכולין להחיות מקבלין טומאת אוכלים: גולדו בדגים סימני טרפה. אחת מי"ח טרפות מהו שיטמא טומאת אוכלין. אבל דגים דלא נפישא חיותיהו לא ומשעה שנולדו בו סימני טרפה מטמאין טומאת אוכלין: או דלמא אפי' למאן דאמר טרפה אינה חיה. כלומר הני מילי בהמה דגולדו בה סימני טרפה לאו חשובה חיה דאינה ראויה

עין משפט נר מצוה

נז א ב ג מי' פ"ב מהל' טומאת אוכלין הל' ז:

נח ד מי' פ"ז מ"ה מהל' מאכלות אסורות הל' ח סמג לאוין קלה טוש"ע י"ד סי' סד סעיף כ בהגה"ה:

נט ה מי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ג:

ס ו מי' פ"א מהלכות מעשה קרבנות הל' יט:

סא ז מי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' טו וס"ב מהל' תמורה הטומאה הל' ז סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג:

שיטה מקובצת

א) הני מילי בהמה דיש במינה טרפות אבל דגים דאין במינם טרפות אימא לא תיקו: **ב)** מה חלב ושתי כליות. נ"ב עיין תוס' זבחים דף ע"ח ע"א: **ג)** שאין ת"ל ומה שלמים: **ד)** ויצא לאויר העולם דאין איסור חלב:

רבינו גרשום (המשך)

לשחיטה וכיון דאינה ראויה לשחיטה חשובה מתה אבל לענין דגים אינן חשובין מתין עד שימותו: מה חלב ושתי כליות האמורין באשם. כלומר דאשם אינו אלא זכר וזכר אין לו שליל אף כל מוצא מכלל שליל דאין ראוין לגבי מזבח אימורין דשליל בשלמא לדידי היינו דאיצטריך קרא למעוטי דחלבו חשוב חלב ואעפ"כ אינו ראוי לאימורין. א"ל טעם דידי דאמינא אנא דאין חשוב חלב מהכא דחזינן דמיעטיה קרא לגבוה: מידי דהוה אמחוסר זמן דפסול לגבוה האי נמי פסול: לדברי האוסר מותר לר"מ דמחמיר במתני' דאמר בן ט' צריך שחיטה דלא אמרי' עובר ירך אמו הוא הכא נמי לא אמרי' עובר ירך אמו הוא ואין חשוב טרפה. לדברי המתיר בלא שחיטה דאמר עובר ירך אמו הוא הכא נמי אמרי' לענין טרפה עובר ירך אמו ואסור: ד' סימנין אכשר ביה רחמנא. כלומר אי שחט את אמו אי כשרה מותר הוא בשחיטתה ואי אמו טרפה ושחיטת אמי אינה ראויה שחיטה (אתי) עצמו מתירו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com